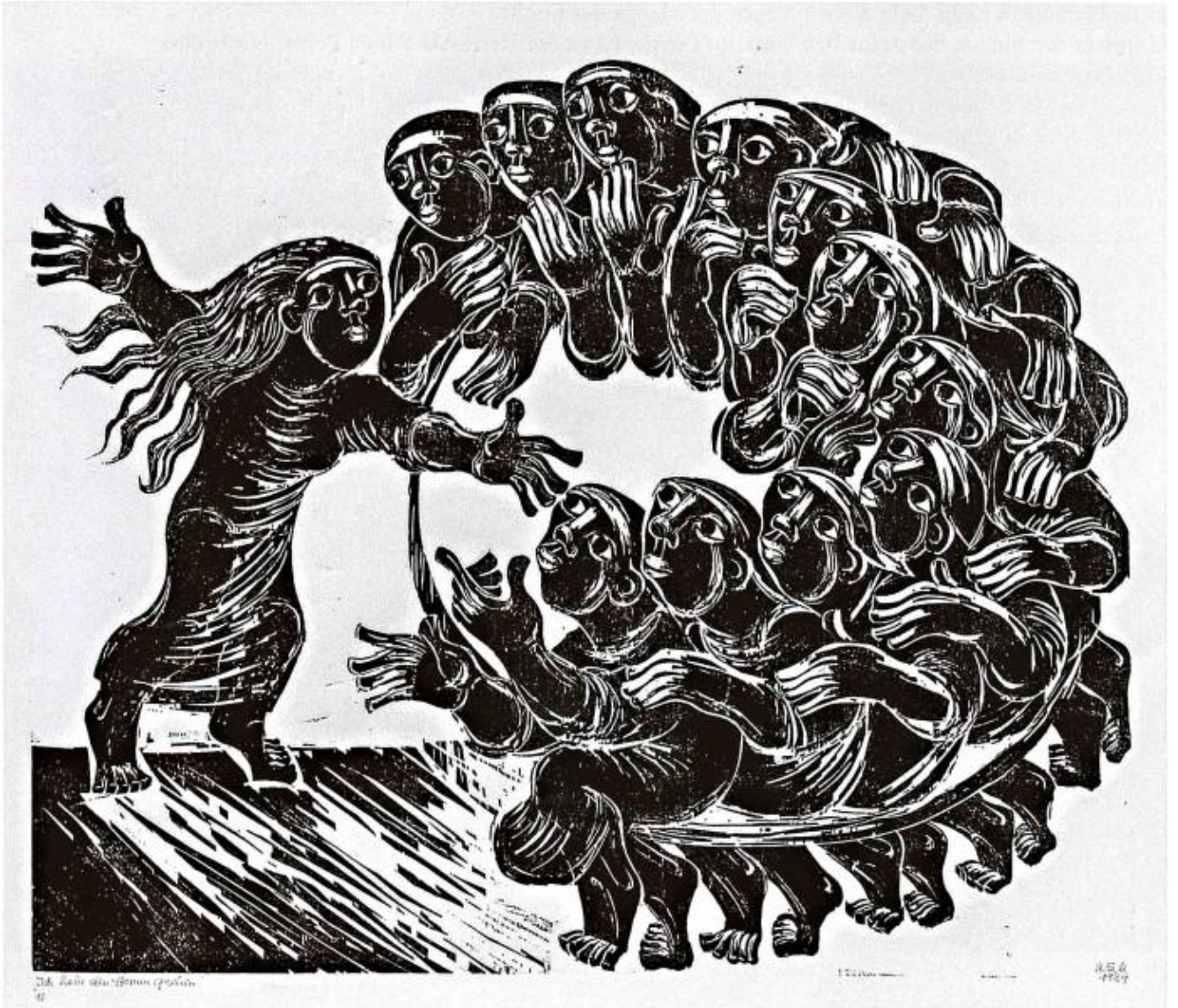

Ik heb de Heer gezien!

*Meditatie ds. Gerard Rinsma
Paaszondag 1 april 2018*

LEZINGEN

1ste schriftlezing: Joh. 20:1-18

2de schriftlezing: Jesaja 25:6-9

OVERWEGING

Lieve mensen, gemeente van onze Heer Jezus Christus,

Ik heb bij Pasen dit keer meer aan Pinksteren moeten denken.

En dan met name, als Lucas vertelt hoe mensen buiten zichzelf van verbazing raken, als ze Petrus en de andere Galileeërs allemaal in hun eigen moedertaal horen spreken. Maar terwijl zij zich afvragen hoe ze dit moeten duiden, blijken er ook mensen te zijn, die spottend opmerken: 'Ze zullen wel dronken zijn.' Zij hebben te veel zoete wijn gehad!¹

Er staat niet bij wie het zijn, maar we kennen ze ongetwijfeld. In onze eigen kring, op ons werk, vereniging. Mensen, die zich niet laten meenemen door hun verwondering, maar alles klein maken en naar beneden halen. Mensen, die veilig op afstand blijven staan en aan de zijlijn hun schouders ophalen. En waar mogelijk proberen belachelijk te maken; ridiculiseren.

De bijbel kent nogal wat voorbeelden van mensen, die schamper lachen. Denk aan Jafeth, zoon van Noach², denk aan Sara in de tent.³ Denk aan Michal, de vrouw van David.⁴ Denk aan Zacharias in de tempel.⁵ Cabaretiers hebben er een goed belegde boterham aan. En kerken zijn een gemakkelijk doelwit. Want wat zij sinds mensenheugenis verkondigt, is strijdig met alle regels van het gezond verstand.

De Joden, zo zegt Paulus, vragen om wonderen en de Grieken zoeken wijsheid, maar wij verkondigen een gekruisigde Christus, voor Joden aanstootgevend en voor heidenen dwaas.⁶

---

¹ Hand. 2:13

² Gen. 9:20 Noach was landbouwer en legde als eerste een wijngaard aan. Hij dronk van de wijn, werd dronken en ging in zijn tent liggen, zonder kleren aan. Toen Cham, de vader van Kanaän, zag dat zijn vader naakt was, vertelde hij dat aan zijn twee broers, die buiten waren.

³ Gen. 18: 10 Toen zei een van hen: 'Ik kom over precies een jaar bij u terug en dan zal uw vrouw Sara een zoon hebben.' Sara, die in de ingang van de tent stond, achter de man, hoorde dat. Nu waren Abraham en zij op hoge leeftijd gekomen en de jaren dat een vrouw vruchtbaar is, lagen al ver achter haar. Daarom lachte ze in zichzelf. Zou de liefde voor mij dan nog weggelegd zijn? dacht ze. Ik ben immers verwelkt, en ook mijn man is al oud. Toen vroeg de HEER aan Abraham: 'Waarom lacht Sara, waarom vraagt ze zich af of ze op haar leeftijd nog wel een kind ter wereld kan brengen? Is ook maar iets voor de HEER onmogelijk? Op de vastgestelde tijd, over precies een jaar, kom ik bij je terug en dan heeft Sara een zoon.' Geschrokken ontkende Sara: 'Ik heb niet gelachen.' Maar hij zei: 'Ja, je hebt wel gelachen.'

⁴ Ook David ging naar huis, om zijn familie en bedienden te zegenen. Michal kwam hem tegemoet en zei: 'De koning van Israël heeft zich vandaag wel bijzonder waardig gedragen! Als de eerste de beste dwaas heeft hij zich voor de ogen van zijn slavinnen en onderdanen ontbloot!

⁵ Lucas 1:18 Zacharias vroeg aan de engel: 'Hoe kan ik weten of dat waar is? Ik ben immers een oude man en ook mijn vrouw is al op leeftijd.'

⁶ 1 Kor. 1:22-23

En zelf weet ik nog - mijn oma heeft dat vaak verteld - toen mijn opa besloot om zich aan te sluiten bij de kleine gereformeerde kerk in mijn geboortedorp, dat zijn vrienden die zondag wijdbeens voor hem gingen staan en naar hun voorhoofd wezen.

En dat zal Thomas ook hebben gedaan: naar het voorhoofd geweest, toen de andere leerlingen hem vertelden: 'Wij hebben de Heer gezien!' 'Alleen als ik de wonden van de spijkers in zijn handen zie en met mijn vingers kan voelen, en als ik mijn hand in zijn zij kan leggen, zal ik het geloven.'⁷

En ook Maria zal, als ze aan de andere leerlingen vertelt wie ze heeft gezien, hoofdschuddend zijn aangehoord. Sowieso werden vrouwen in die tijd niet geloofd. En al helemaal niet, als ze met zulke berichten aan kwamen zetten.⁸

Pasen - de opwekking van een gekruisigde uit de dood - stuit overal op weerstand. Pasen - de opstanding van een gestorvene - botst overal tegen een muur van onbegrip en ongeloof op. Pasen - de verrijzenis van een onschuldige - roept overal argwaan en agressie op.

Want als ze hun mond hadden gehouden, dan was er niks aan de hand geweest. Als Maria het voor zich had gehouden, dan had niemand zich er aan gestoord. Dan was het haar privé-geheim gebleven.

Maar nu heeft ze expliciet de opdracht gekregen: Ga naar mijn broeders en zusters en zeg tegen hen, wat ik tegen jou gezegd heb.

Maria had kunnen zwijgen - dan was er niets gebeurd. Maria had daar in die tuin kunnen blijven - dan was het heel erg stil gebleven.

Maar, zo staat er, Maria gaat. Ze laat zich sturen. En Maria spreekt.⁹

---

⁷ Joh. 20:24 'De NBV wijkt hier duidelijk van de grondtekst af door de dubbele ontkenning van Thomas positief voorwaardelijk te beschrijven. WV 95 Ik wil zijn handen zien, met de gaten van de spijkers erin; ik wil ze met mijn vingers voelen. Ik wil met mijn hand de opening in zijn zijde voelen. Anders geloof ik niet.'

⁸ Schillebeeckx, verhalen van een levende 2015, pg 179 'Voor alles wat in Jeruzalem met Jezus is gebeurd, is de traditie van het Johannesevangelie wat historische gegevens betreft de meest geloofwaardige. De inspirator van deze traditie, de nooit met naam genoemde lievelingsleerling' van Jezus, was een gegoede ingezetene van de stad Jeruzalem, een bekende van de hogepriester, zegt het Johannesevangelie; hij kende dus goed de situatie in Jeruzalem en in de tempel.

⁹ Joh. 20:18 E. Schillebeeckx, Jezus, het verhaal van een levende pg. 282-283 In tegenstelling tot Mc. verschijnt in Mt. (28,9-10) en in Joh. (20,11-8) Jezus zelf ook aan vrouwen, terwijl het apostolisch geloof (1 Kor. 15,3-8) geen beroep doet op Jezusverschijningen aan vrouwen. Niettemin wordt in uiteenlopende tradities gezegd, dat de allereerste Jezusverschijning Maria Magdalena gold. We kunnen hier niet verder komen, dan het vaststellen van een zeer oude traditie, terwijl de ervaring, die hier aan de grondslag van deze overlevering ligt, ons historisch ontgaat. Bijbels-antropologisch ligt er een nauwe relatie tussen het statuut van de vrouw en de dood: het treuren en wenen, het zalven van de afgestorvene, het verzorgen van en terugkeren naar de plaats waar de overledene is begraven, wordt vrouwen toevertrouwd. Historisch blijken het vrouwen te zijn geweest die het eerst het bericht hebben verspreid dat Jezus leeft, verrezen is. Uit de evangeliën blijkt, dat Jezus ook vrouwelijke volgelingen had, die — uiteraard, gezien het toenmalig sociaal-cultureel statuut van de vrouw — andere functies en zorgen

Ze vertelt wat ze heeft gezien. Ik heb de Heer gezien!¹⁰

Gaat het om een mirakel? Om iets wonderbaarlijks? Iets bovennatuurlijks? Tovenarij?

Nee, het gaat om iets tegendraads. Om iets wat de heersende orde provokeert, bestaande verhoudingen uitdaagt. En op z'n kop zet.

'Deze Jezus'¹¹, zal Petrus in de aanwezigheid van hogepriesters en schriftgeleerden zeggen, 'deze Jezus hebt u door heidenen laten kruisigen en doden. Maar God heeft hem echter tot leven gewekt. Laat het hele volk van Israël er daarom zeker van zijn dat deze Jezus, die u gekruisigd hebt, door God tot Heer en messias is aangesteld.'¹²

---

kenden dan mannelijke volgelingen. Zij waren uit Galilea met Jezus en de anderen meegekomen naar Jerusalem. Zij staan in de nabijheid van het kruis, waarop Jezus sterft (Lc. 23,49). Onder hen was Maria uit Magdala, een stadje aan de westoever van het Galilese meer, in de nabijheid van de lichtzinnige hoofdstad Tiberias, waar Herodes Antipas resideerde. Jezus heeft dit meisje blijkbaar bevrijd en aan haarzelf teruggegeven: zij brak met haar verleden. Maar de dood van Jezus scheen aanvankelijk ook haar herwonnen leven problematisch te maken, tot ze tot de liefdevolle overtuiging kwam: dit herwonnen leven is sterker dan de dood. Deze Jezus leeft. Beweren dat het apostolisch geloof dit Magdalena-gebeuren opzettelijk verzwijgt (gezien 1 Kor. 15,3 vv.) is historisch onhoudbaar: het gaat terug op een andere traditie, die aanvankelijk niet in alle gemeenten bekend was en die de evangeliën (Mt.; Joh.) hebben gerespecteerd en geïntegreerd in hun verhaal van de „officiële” verschijningen. Wel is het zo, dat de evangelische verschijningsverhalen een reeds hiërarchische kerk onderstellen: alleen de Twaalf, de leiders in de vroegchristelijke gemeenten, hebben „officiële” rechtsgeldige verschijningen; zowel de vrouwen als de mannelijke Emmaüsgangers werden „niet geloofd” totdat het officiële apostolische getuigenis is gegeven; bovendien krijgen zij de ondergeschikte opdracht de Twaalf te informeren over het gebeuren. Van een antifeministische houding, zoals P. Schutz beweert, is hier nergens sprake; wel van een zelfverstaan der kerk, die haar geloof gefundeerd weet op het apostolische (toen inderdaad uitsluitend mannelijk) getuigenis. Maar andere, a.h.w. „leke”-ervaringen in de kerkgemeente krijgen binnen het evangelisch verhaal hun rechtmatig plaats, die in het nieuwe testament geenszins verzwegen wordt. Integendeel: mede dankzij de ervaringen van deze vrouwen lijkt de zaak van Jezus in beweging te zijn gekomen. De manier waarop vooral het Joh.-ev. dit verhaalt, werpt al een licht op de structuur van de ervaringen, die het nieuw testament aanduidt met de term „Jezusverschijning”. Maria denkt eerst dat ze het lichaam van Jezus hebben gestolen (Joh. 20,11-15). De herkenning van de zgn. tuinman als Jezus is niet visueel maar auditief; Jezus zegt: „Maria”, en deze antwoordt: „Rabboeni”. De structuralisten noemen dit de „fatische code”, zoals iemand bij het opnemen van de telefoon „hallo!” zegt; het heeft geen andere functie dan het aanslaan van het hernieuwde contact. Bovendien is de aanspraak „rabboeni” in de evangeliën gereserveerd voor intieme volgelingen. M.a.w. het geestelijk contact met Jezus, verbroken door de dood, is hersteld: men spreekt elkaar weer aan met een „gij”, ondanks de dood. De dood heeft de levenscommunicatie met Jezus niet stukgemaakt, d.i. na zijn dood blijft Jezus gemeenschap-van-leven aan de zijnen aanbieden. In deze gemeenschap ervaren de gelovigen Jezus als weggehaald uit het dodenrijk, d.i. als de Levende of Verrezenen. Na zijn dood gaat het gesprek met Jezus door, zeer persoonlijk. Wellicht heeft Maria Magdalena een ons onbekende rol gespeeld bij het helpen overtuigen der leerlingen dat de nieuw levensoriëntatie, die deze Jezus in hun leven had teweeggebracht, door de dood van Jezus niet zinloos is geworden, integendeel. In deze verhalen van zgn. privé-verschijningen - verhaal van zeer intieme, persoonlijke, religieuze ervaringen - erkent de gemeente haar eigen ervaring.

¹⁰ Maria uit Magdala ging naar de leerlingen en zei tegen hen: 'Ik heb de Heer gezien!' En ze vertelde alles. Vrouwen daarentegen waren in die tijd maatschappelijk niet in tel en dat had voor hen het twijfelachtige voordeel dat de Romeinen in zulke penibele situaties hen ongemoeid lieten. En daarom konden enkele vrouwen, zonder enig gevaar van de kant van de Romeinen, Jezus volgen tot vrij korte afstand van de afschuwelijke kruisiging en de dood die erop volgde. En konden ze na de Sabbat, op de eerste dag van de week, ongehinderd naar het graf gaan, zoals ook Maria van Magdala in alle vroegte, terwijl het nog donker was naar het graf gaat.

¹¹ Hand.2:22 ² Mannen van Israël, hoort deze woorden: Jezus, de Nazoreër, een man u van Godswegen aangevoerd door krachten, wonderen en tekenen, die God door Hem in uw midden verricht heeft, zoals gij zelf weet,

¹² Hand. 2:33

Nee, nu wordt er niet meer spottend geroepen: 'ze hebben teveel zoete wijn gehad.' Maar je kunt ze nu als het ware horen knarsetanden. De hooggeplaatste toehoorders.

„Mijn naam is Yolanda Renee King”, zo stelde een negenjarig meisje zich vorige week zondag voor aan het Amerikaanse publiek. En ze zei: „ik ben de kleindochter van Martin Luther King en Coretta Scott King. Mijn grootvader had een droom: dat zijn vier kinderen niet op hun huidskleur zouden worden beoordeeld, maar op hun karakter. Ik heb ook een droom, genoeg is nu echt genoeg en dit moet een wereld zonder geweren zijn, klaar!”¹³

Negen jaar, zo oud als de kinderen van de nevendienst. Stel je dat eens voor. Een meisje, dat haar toehoorders oproept om haar na te zeggen: Pass the word! Have You Heard? All Across the nation. We are going to be a great generation. En daarna hen oproept om het nog een keer te zeggen: zo, dat ze echt menen. En de hele wereld hen kan horen!

Dat is niet enkel een kleindochter van Martin Luther King, maar van Maria van Magdala, die buiten adem het huis komt binnen stormen: Ik heb de Heer gezien! En dan de verblufte leerlingen aanspoort. 'Zeg het me na. Zo, dat je echt meent. En de hele wereld het kan horen. Ik heb de Heer gezien!'

Dit is de kleindochter van de man, die in 1954 vanaf de kansel in Montgomery sprak:

'We moeten het vuur van de vroege christenen weer ontsteken. Deze vroege christenen, die non-conformisten in de ware zin van het woord waren en die weigerden hun getuigenis aan te passen aan de gangbare wegen van de wereld, waren bereid hun roem, rijkdom en hun Leven zelf op te offeren voor een zaak waar ze voluit in geloofden. Kwantitatief stelden ze weinig voor, maar kwalitatief waren ze gigantisch. Hun krachtige evangelie maakte een eind aan barbaars kwaad, zoals kindermoord en de bloedige

---

<https://nos.nl/artikel/2224212-9-jarige-kleindochter-martin-luther-king-speecht-tegen-wapens.html>

9-jarige kleindochter Martin Luther King speecht tegen wapens

"Mijn naam is Yolanda Renee King, de kleindochter van Martin Luther King." Het negenjarige meisje krijgt een daverend applaus van tienduizenden mensen in Washington DC. Ze houdt een toespraak tijdens 'Mars voor ons leven', een protest tegen de Amerikaanse wapenwet, na een oproep van de overlevenden van de schietpartij in Parkland, Florida.

De toespraak van Yolanda is geheel in de stijl van haar beroemde opa, de burgerrechtenactivist. "Mijn grootvader had een droom", zegt ze. "Hij wilde dat mensen zijn kinderen niet op hun huidskleur zouden beoordelen, maar op hun karakter. Ik heb ook een droom, dat genoeg nu echt genoeg is. En dat dit een wereld zonder geweren is, klaar."

*gladiatorengevechten. Uiteindelijk wonnen ze het Romeinse Rijk voor Jezus Christus.'*¹⁴

Lieve mensen, niet alleen de kerk¹⁵, maar ook mij houdt hij een spiegel voor:

*'Ook wij als voorgangers zijn verleid door de lokroep van de cultus van conformisme. In vervoering gebracht door de successymbolen van deze wereld hebben we ons succes laten afhangen van de grootte van onze pastorie. We zijn showmannen geworden, die tegemoetkomen aan de grillen en bevestigingen van de mensen. We houden geruststellende preken en zeggen vooral niets vanaf de kansel dat in zou kunnen gaan tegen de respectabele opvattingen van de comfortabele gemeenteleden. Hebben we als predikanten van Jezus Christus de waarheid geofferd op het altaar van zelfinteresse en hebben we, net als Pilatus, onze overtuigingen opgegeven omwille van de eisen van de massa?'*¹⁶

God
Uw stem

---

¹⁴ "Transformed Nonconformist" King, Martin Luther, Jr. November 1, 1954 to November 30, 1954

Sterk door de liefde. Preken die het hart raken. Kampen 2018, pg. 40 vv.

Nergens is deze tragische neiging tot conformisme zichtbaarder dan in de kerk, een instituut dat nogal eens voorzien heeft in het kristalliseren, conserveren en zelfs het inzegenen van de patronen van de meerderheidsmening. De voormalige goedkeuring door de kerk van slavernij, rassenscheiding, oorlog en economische uitbuiting getuigt van het feit dat de kerk zich meer gevoegd heeft naar het gezag van de wereld dan naar het gezag van God. Terwijl ze geroepen is als morele behoeder van de gemeenschap, heeft de kerk nogal eens in stand gehouden wat immoreel en onethisch is. Terwijl ze geroepen is tegen het sociale kwaad te strijden, heeft ze zich vaak stil teruggetrokken achter de glas-in-loodramen. Terwijl ze geroepen is om de mens op de weg naar broederschap te leiden en hen bijeen te brengen in het overstijgen van de bekrompen beperkingen van ras en klas, heeft ze zich uitgesproken voor en deelgenomen aan racistische uitsluiting.

¹⁵ De kerk begon zich echter in toenemende mate zo in te laten met rijkdom en aanzien dat ze de sterke eisen van het evangelie liet verwateren en zich aanpaste aan de wegen van de wereld. En sindsdien is de kerk een zwakke en ineffectieve bazuin geworden, waaruit valse tonen schallen.

De hoop op een veilige en leefbare wereld ligt bij gedisciplineerde non-conformisten, die toegewijd zijn aan gerechtigheid, vrede en broederschap. De pioniers op het gebied van menselijke, academische, wetenschappelijke en religieuze vrijheid zijn altijd non-conformisten geweest. Wanneer de vooruitgang van de mensheid op het spel staat, stel dan je vertrouwen op de non-conformisten!

In zijn essay Self-Reliance schreef Emerson: "Wie een man wil zijn, moet non-conformist zijn." De apostel Paulus wijst ons erop dat ook wie christen wil zijn een non-conformist moet zijn. Een christen die de meningen van de meerderheid blind accepteert en uit angst en schroom een pad van aanpassing en sociale acceptatie volgt, is een mentale en spirituele slaaf. Let op deze woorden van de hand van James Russell Lowell:

Zij zijn slaven die bang zijn te spreken

Voor wie gevallen is en zwak;

Zij zijn slaven die niet bereid zijn

Haat, minachting en bedreigingen te dragen;

Ze gaan liever ten onder in hun zwijgen

dan te staan voor de waarheid.

¹⁶ Idem, pg. 40

*wekt ons
uit een doods bestaan*

*Uw stem roept ons
elke dag bij onze naam
opdat wij zien
wat voor ogen is en 'opstandig' leven.*

Dat is de begeleidende tekst bij het bloemstuk van vanmorgen. Ja, het is de stem van de gekruisigde geweest, die Maria gewekt heeft uit een doods bestaan. De stem van Jezus zelf, die haar bij haar naam riep. Pasen – het feest van het allerprilste begin – is begonnen, begint met een stem. Nee, de stem van Jezus, die op zijn beurt Maria tot leven wekte. Die op haar beurt de leerlingen tot leven wekte. Enzovoort. En vandaag klinkt die stem opnieuw. En noemt onze naam. En de vraag is: blijven we op afstand spottend toekijken, schamper lachend, of laten we ons uitnodigen en meenemen?¹⁷ En net zoals de ouders van Renee King onze kinderen en kleinkinderen vertellen. Van onze opa's, onze oma's. Wat hen bezielt heeft. Bewogen. Waarin zij geloofd hebben. En waarvoor zij hun leven hebben gegeven. Amen.

---

¹⁷ E. Schillebeeckx, Jezus, het verhaal van een levende pg. 282-283

Geloof in de verrijzenis kan nooit een louter gezagsgeloof zijn; het onderstelt een gelovige ervaring van totale levensvernieuwing, waarbinnen op een zeer geëigend wijze werkelijkheid (en niet maar een subjectieve overtuiging) wordt geaffirmeerd, - een ervaring waarin de kerkgemeente als geheel - volk en 'leiders - haar eigen kerygma erkent, en die op haar beurt bevestigd wordt door het geloof der kerk. Op zich is de kerkelijke geloofsverondinging van de verrijzenis een genadevolle uitnodiging en soeverein appèl, om zélf ook deze ervaring persoonlijk, elk in eigen leven te voltrekken, - anders bij de Emmaüsgangers, weer anders bij Maria Magdalena, anders bij Petrus en de Elf. Er is niet zo'n groot verschil tussen de wijze waarop wij na Jezus' dood tot het geloof in de verrezen Gekruisigde kunnen komen en de wijze waarop de leerlingen van Jezus tot hetzelfde geloof zijn gekomen! Alleen we lijden aan het crue en naïeve realisme van wat „Jezusverschijningen" in de latere traditie zijn geworden, in onbekendheid met de eigenheid van het bijbels-joodse spreken. Maar daarover verderop.

¹⁷ En het zijn de vrouwen, die dat die morgen als eerste ontdekken, als ze in alle vroegte naar het graf gaan. Alle evangeliën vertellen er over, maar ze verschillen behoorlijk in hun weergave. In het evangelie van Marcus vragen de vrouwen zich af: Wie zal ons de steen afwentelen van de ingang van het graf? Die heel praktische vraag ontbreekt bij Lucas: die schrijft: Zij vonden de steen van het graf afgewenteld,³ en toen zij er ingegaan waren, vonden zij het lichaam van de Here Jezus niet. Matteüs is de enige evangelist, die vertelt hoe dat gegaan is: En zie, er kwam een grote aardbeving, want een engel des Heren daalde uit de hemel neder en kwam nader, en hij wentelde de steen weg en zette zich daarop.